QORTI TAL-MAĠISTRATI (GĦAWDEX)
ĠURISDIZZJONI SUPERJURI
SEZZJONI ĠENERALI

MAĠISTRAT DOTTOR PAUL COPPINI LL.D.

Illum il-Ġimgħa, 13 ta' Ottubru 2017

Ċitazzjoni Numru: 80/2005 PC

Pietru Camillieri u b'digriet tat-13 ta' Jannar 2012 il-ġudizzju ta' Pietru Camilleri ġie trasfuż f'isem l-armla tiegħu biss; Vincenza miżżewġa Zammit u b'digriet tat-3 ta' Marzu 2017, il-ġudizzju ġie trasfuż f'isem Emanuel, Paul, Victor, Miriam miżżewġa Cauchi, Ġorġ u Michael aħwa Zammit minflok Vincenza Zammit li mietet fil-mori tal-kawża; Ġanna armla Azzopardi; Marija miżżewġa Borġ; Carmela magħrufa bħala Lina miżżewġa Rapa; Tereża, xebba; u Rita armla Ellis, ilkoll aħwa Camilleri, ulied il-mejtin Ġużeppi Camilleri u Karmela mwielda Vella kif ukoll Marija miżżewġa Falzon

vs

Michael u Maria konjuġi Portelli, u b'digriet tat-12 ta' Frar 2008 Joseph Borg ġie nominat sabiex jirrappreżenta lil Maria Portelli peress li tinsab imsiefra

Il-Qorti,

Rat iċ-Ċitazzjoni li permezz tagħha l-atturi, wara li ppremettew:

Illi l-atturi huma l-propjetarji u fil-pussess ta' biċċa raba fil-kuntrada ġja msejħa "Ta' Saveria", illum magħrufa bħala "Ta' Sufa" fil-limiti tan-Nadur tal-kejl ta' ċirka elfejn ħames mija u sitta u sittin mertu kwadru (2,566 m.k.) fuq liema territorju hemm mibnija mitħna diżabitata;

Illi l-konvenuti Portelli bdew jivvantaw pretensjonijiet fuq l-istess propjeta' u għalhekk, diġa ġew intavolati proċeduri fil-konfront tagħhom u senjatament, ċitazzjoni numru 64 u 65 tas-sena 2004;

Illi fil-kors taċ-ċitazzjoni msemmija numru 64 tas-sena 2004 illi hija wkoll kawża dwar allegat spoll u ċioe' fl-1 ta' Lulju 2005, xehed l-avukat tal-atturi, l-avukat Joseph Ellis quddiem l-Assistent Ġudizzjarju ta' dina l-Onorabbli Qorti li semma inċident illi kien ġara f'Awwissu tas-sena 2002 fejn il-konvenut Michael Portelli kien imblokka l-entratura ta' l-istess mitħna billi għalaq bil-ġebel ir-rampa li tagħti għall-istess mitħna u illi wara illi ġie debitament interpellat, il-konvenut Michael Portelli kien neħħa l-istess ġebel u rrimetta kollox fl-istat pristin;

Illi mmedjatament wara l-imsemmija deposizzjoni, il-konvenuti Portelli jew xi ħadd minnhom imqabbad reġa mbarra l-entratura ta' l-istess mitħna u l-għelieqi ta' madwarha billi għalaq bil-ġebel ir-rampa li tagħti għall-istess mitħna u l-għelieqi ta' madwarha mingħajr il-kunsens tal-atturi;

Illi l-konvenuti Portelli debitament interpellati sabiex jirrimettu l-fond imsemmi u senjatament l-entratura li tagħti għal istess mitħna u l-għelieqi ta' madwarha fl-istat pristin baqgħu inadempjenti;

Illi dan l-aġir jikkostitwixxi spoll vjolenti u klandestin għad-dannyu tal-atturi;

Talbu lill-konvenuti jgħidu għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. Tiddikjara illi l-konvenuti kkommettew spoll, vjolenti u klandestin għad-dannu tal-atturi;

2. Tikkundanna lill-konvenuti jisporġu l-ispoll kommess minnhom fi żmien qasir u perentorju billi jpoġġi kollox fl-istat pristin tiegħu;

3. Fin-nuqqas, tawtorizza lill-atturi sabiex jagħmlu x-xogħolijiet neċessarji huma a spejjeż tal-konvenuti.

Bl-ispejjeż inklużi dawk tal-ittri interpellatorja tas-sitta u għoxrin (26) ta' Lulju tas-sena elfejn u ħamsa (2005).

Bl-inġunzjoni tal-konvenuti għas-subizzjoni li għaliha minn issa huma mħarrkin.

Rat id-Dikjarazzjoni tal-fatti tal-atturi kkonfermata bil-ġurament ta' Rita Ellis.

Rat in-Nota ta' l-Eċċezzjonijiet tal-konvenuti li eċċepew:

1. Illi preliminarjament, l-eċċezzjoni tal-lis alibi pendens, għaliex hemm pendenti quddiem il-Qorti Ċitazzjoni fl-isess ismijiet 64/2004 PC; japplikaw għalhekk il-prinċipji ta' proċedura tal-litispendentia;

2. Illi jonqsu r-rekwiżiti neċessarji ta' l-azzjoni ta' l-ispoll. L-eċċipjenti jgħidu illi huma għandhom waħedhom il-pussess u l-proprjeta' tar-raba u tal-mitħna "de quo"; jiġi ċċarat ilil jekk xejn u mingħajr preġudizzju illi l-atturi jista' jkollhom forsi interess, forsi f'raba ieħor li qiegħed fil-limiti tan-Nadur u mhux fejn hu r-raba mertu tal-kawża; il-pussess inekwivoku u pubbliku kien tal-konvenuti u se mai jsib applikazzjoni l-prinċipju *vim vi ripellere licet*; konsegwentement, l-atturi ma għandhomx u ma kellhomx il-pussess jew detenzjoni meħtieġa sabiex tiġi eżerċitata l-azzjoni ta' l-ispoll, inoltre ma kien hemm ebda atti klandestin vjolenti jew spoljattiv kif qed jippretendu l-atturi; dwar il-proċedura li l-azzjoni ġiet istitwita "*infra bimestre*", l-eċċipjenti qed jirriservaw il-posizzjoni tagħhom u li jeċċepixxu ulterjorment jekk ikun il-każ;

3. Illi kwantu għall-asserzjoni tal-proprjeta' vantata mill-atturi, għalkemm din hija rrilevanti f'azzjoni possessorja, l-esponenti jerġgħu jasserixxu l-propjeta' tagħhom fuq l-art u l-mitħna "de quo".

Salvi eċċezzjonijiet oħra.

Rat id-Dikjarazzjoni tal-fatti tal-istess konvenuti kkonfermata bil-ġurament ta' Michael Portelli.

Rat in-Nota tal-atturi tal-10 ta' Ġunju 2016 fejn ċedew il-mertu ta' din il-kawża u żammew ferm il-kap tal-ispejjeż.

Rat il-verbal tagħha tat-12 ta' Mejju 2017 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza.

Rat in-Noti tal-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda prodotti u d-dokumenti esebiti.

Rat il-verbal tal-partijiet tas-16 ta' Marzu 2007, fejn qablu li x-xhieda li ġiet prodotta f'din il-kawża tiġi allegata ma' l-atti tal-kawża ċit. 64/2004 fl-istess ismijiet, u li x-xhieda migbura f'dik il-kawża tkun tapplika wkoll għal din il-kawża.

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża ta' **spoll**. Dwar kawża ta' dan it-tip ġie mfisser illi:

*"In tema legali jinghad li l-'**actio spolii**' hija radikata pjuttost fuq l-ezigenzi ta' utilita' socjali milli fuq il-principju assolut tal-gustizzja, u hija eminentement intiza sabiex tkun estiza l-protezzjoni lil kwalunkwe pussess, u jigi mpedut li cittadin privat jiehu l-gustizzja f'idejh; b'mod li l-fini taghha huwa dak illi jigi restawrat l-istat tal-pussess li jkun gie skonvolt jew turbat;*

L-art.572 (illum 535) tal-Kodici Civili, li jikkontempla din l-azzjoni, huwa ndubbjament ta' ordni publiku, u huwa inerenti ghall-fatt ta' min b'awtorita' privata jaghmel ghad-dannu ta' terza persuna att li, ghalkemm jista' jkollu dritt ghalieh, ma jkunx jista' jezercitah minghajr l-intervent tal-Qrati (ara Kassazzjoni Torin 1 ta' Awissu 1879 in re Borboglio vs.Fischt,Volum XIII, P.1,pag.555 tal-Annali tal-Gurisprudenza). Ma' dan l-artikolu fuq imsemmi tal-ligi citata, ma ghandux jigi minsi l-art.794 (illum 791) tal-Kodici tal-Organizazzjoni u Procedura Civili, li jahseb u jghid li kontra l-azzjoni ta' spoll ma humiex ammissibbli hlief eċċezzjonijiet dilatorji – dak li huwa konfermat mill-gurisprudenza lokali u estera (ara Vol.XXXI.I.296 Appell 8 ta' Marzu 1943,in re "Francesco Mifsud vs Michele Cassar";Vol.XXI.II.83 P'Awla Civili,20 ta' April 1916,in re 'Michelina Falzon vs Giuseppe Bonello et.' konfemata fl-Appell fis-26 ta' Marzu 1917; Kassazzjoni Palermo 27 ta' Ottubru 1899, in re Decarcano vs.Cafici, Foro Catanese Vol.1889, pagna 124;u dan biex inghataw xi sentenzi);…..".[1]

Illi, għalhekk, kif ġie ripetutament imfisser mill-qrati tagħna, jenħtieġu tliet elementi sabiex tirnexxi kawża bħal din:

(i) li l-attur kellu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa spoljata (*possedisse*);

(ii) li ġie disturbat f'dan il-pussess (*spoliatum fuisse*); u

(iii) li għamel il-kawża fi żmien xahrejn mill-allegat spoll *(infra bimestre deduxisse*).

"Jekk imqar xi wiehed minn dawn ir-rekwiziti essenzjali ma jigix ppruvat, l-azzjoni taqa' minghajr ma jkun hemm bzonn li jigi ndagat jekk jirrikorrux anki r-rekwiziti l-ohra."[2]

Dwar din l-azzjoni il-**Mattirolo** jispjega illi:

*"La reintegrazione del possesso a favore di chi ne fu spogliato e' una misura di ordine pubblico, e' un provvedimento diretto a conservare la pace public a. L'articolo 695 del Cocice Civile applica,in tutto il suo rigore,la regola **"spoliatus ante omnia restituendus**". Il perche' l'azione di reintegrazione, compiuto lo spoglio, compete a qualunque possessore, astrazione fatta dal carattere del suo possesso, sia pur questo*

[1] Margherita Fenech v. Pawla Zammit: Prim'Awla:12.4.1958 vol.XLII..II.975
[2] Joseph Tabone v. Joseph Flavia sive de Flavia;Appell Civ.7.3.1958 – vol.XLII.I.86

anche solo precario, o di origine illegittima, purche' pero' abbia il carattere esteriore dell'esercizio di un preteso diritto."[3]

Permezz ta' din il-kawża l-atturi qed jilmentaw mill-fatt mhux kontestat li l-konvenuti imbarraw bil-ġebel ir-rampa li tagħti għall-entratura ta' mitħna fi Triq Grunju, n-Nadur, u r-raba' ta' madwarha, li jgħidu li huma proprjeta' tagħhom.[4] Dan il-ġebel tneħħa fil-mori tas-smiegħ tal-kawża u għalhekk il-mertu ġie ċedut. Imma sabiex il-Qorti tkun tista' tara li min ser talloka l-ispejjeż ta' din il-kawża, xorta waħda jrid jiġi stabilit jekk kienux jeżistu dawn it-tliet elementi fil-każ in eżami.

1. Il-Pussess: Dwar l-ewwel element indikat hawn fuq, li huwa meħtieġ sabiex tirnexxi kawża ta' spoll, ingħad:

*"Illi l-ewwel rekwizit, kwindi, sabiex l-azzjoni tar-reintegrazzjoni, tista' tigi milqugha bil-favur, huwa li l-instanti jkollu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-haga li fuqha jkun pretiz li sar l-ispoll. L-espressjoni wzata mill-ligi – '**possession of whatever kind**'- dak li jinteressana f'dal kaz -tikkomprendi tant il-pussess civili kemm dak semplicement naturali, u anki dak vizzjuz; imma pero' tesigi dejjem f'dak li jippromwovi din l-azzjoni xi pussess; l-ghaliex, jekk l-attur f'kawża bhal din li fuqha qeghdin nitkellmu ma jkunx ippossjeda l-haga, l-azzjoni hija destinata li ma tirnexxix."* [5]

Teżisti kontestazzjoni bejn il-kontendenti dwar il-proprjeta' ta' din il-mitħna u r-raba ta' madwarha. **L-atturi** ressqu ħafna xhieda biex jippruvaw li din il-mitħna kienet inbniet min-nannu tagħhom Vincenzo Camilleri u għamlet żmien twil okkupata miz-zijiet tagħhom Mikieli, Roza, Carmela u Anna, lkoll aħwa Camilleri,[6] sakemm meta bdew jikbru fl-eta' marru joqgħodu f'mitħna oħra proprjeta' tagħhom iżjed lejn iċ-ċentru tar-raħal. Ir-raba ta' madwarha pero' baqgħet tinħadem, l-ewwel mill-attur Pietru Camilleri, u mbagħad mir-raġel tat-tifla tiegħu George Gatt.[7]

X'kien ġara fl-imgħoddi mhuwiex daqstant rilevanti, għax dak li jridu jipprruvaw l-atturi għall-fini ta' din il-kawża huwa l-pussess attwali tagħhom meta seħħ l-allegat spoll. Hija għalhekk ferm important f'dan ir-rigward ix-xhieda mogħtija minn terzi persuni li m'għandhom xejn x'jaqsmu mal-kontestazzjoni bejn il-kontendenti. Ewlieni fost dawn ix-xhieda nsibu lil **Paul Portelli** li joqgħod qrib ħafna tal-mitħna. Infatti: "…*Kull ma hemm bejn il-mithna u l-post tieghi ghalqa."*[8] Huwa kkonfema li: "*Dan l-ahhar tlettax–il sena kemm ilni hawn mill-Awstralja, dejjem lil Pietru Camilleri nara hemm u wiehed*

[3] Trattato di Dirito Giudiziario Civile Italiano Vol. I. 5ta.ed.1902 Torino, para. 271
[4] Ara site plan Dok. JE 1 a fol. 61 tal-proċess
[5] Fenech vs Zammit, ġia ċitata
[6] Ara arblu ġeneologiku esebit bħala Dok. J.S a fol. 61 – 63 tal-proċess tal-kawża ċit. 64/2004
[7] Ara deposizzjoni ta' Pietru Camilleri a fol. 18 – 33, ta' Tonio Ellis a fol. 34 – 41, Joe Saliba a fol. 52 – 56, u ta' George Gatt a fol. 57 – 58, kollha fl-atti tal-kawża ċit.64/2004
[8] Ara deposizzjoni tiegħu a fol. 89 tal-kawża ċit.64/2004

certu George Gatt li mizzewweg ghand Pietru jahdem l-ghalqa ta' wara l-mithna."[9] L-istess hemm **Patist Tabone**, li wkoll joqgħod f'din it-triq, u li dejjem jaf lil familja "ta' Sufa" hemmhekk (b'referenza għall-atturi li jsibuhom b'dak il-laqam). Lill-konvenut u missieru jafhom jaħdmu xi nofs tomna raba iżjed lejn it-tramuntana mill-mitħna.[10] Imbagħad hemm Marija Falzon, li l-familja tagħha għandha razzett qrib il-mitħna,[11] u jikru għalqa wara l-mitħna[12] mingħand Guzepp Falzon, ir-raġel ta' waħda mill-atturi.[13]

Minn naħa l-oħra l-konvenut **Michael Portelli**, filwaqt li jammetti li qatt ma ħadem l-art ta' madwar il-mitħna,[14] jippretendi li kellu l-pussess tagħha meta mblokka r-rampa in kwistjoni, billi: (i) kien feda ċens perpetwu li allegatament jirreferi għall-art fejn hemm il-mitħna, imma d-Dipartiment tal-Artijiet li aċċetta l-fidi ammetta li ma jafx fejn tinsab;[15] (ii) kien applika mal-Awtorita' tal-Ippjanar biex jirrestawra l-mitħna billi kienet tinsab fi stat dilapidat; (iii) għamel applikazzjoni wkoll biex din il-mitħna u l-art ta' madwarha jiġu reġistrati mar-Reġistatur tal-Artijiet.[16] Imma dawn il-manuvri m'għandhom l-ebda rilevanza għall-kwistjoni presenti, daqskemm lanqas m'għandhom l-allegazzjonijiet dwar kemm missieru kien jaħdem ir-raba ta' madwar il-mitħna qabel mal-konvenut siefer fl-1984, u li missieru kien ħa ħsieb jaqla' l-antenni tal-mitħna żmien ilu, meta tkissru bil-maltemp.[17] Imma l-ebda waħda minn dawn l-azzjonijiet ma tipprova l-pussess attwali tal-konvenut meta seħħet l-azzjoni lmentata.

F'dawn iċ-ċirkostanzi jirriżulta li l-element tal-pussess rikjest mil-liġi jinsab adegwatament ippruvat.

2. L-ispoll:

Kif ifisser il-**Mattirolo**:

"*Spoglio violento e' qualunqe atto arbitrario di spogliazione, compiuto contro la volonta' espressa o presunta del possessore, sebbene non si usi contro questo alcuna violenza fizica ne' intervenga per parte del medesimo un'effettivo opposizione all'atto dello spoglio. Onde non e' necessario che la violenza, ossia la spogliazione, sia direttamente praticata contro la persona,…ma basta quella adoperata sulla cosa,…*

Spoglio clandestino e' qualunque atto di spogliazione, che avvenga all'insaputa del possessore, anchorche' non sia stato commesso di notte o di soppiatto."[18]

[9] Ibid. a fol. 90
[10] Ara deposizzjoni tiegħu a fol. 67 – 78
[11] Mmarkat bl-ittra "X" fuq il-pjanta a fol.61 tal-proċess
[12] Immarkata bl-ittra "A" fuq l-istess pjanta
[13] Ara deposizzjoni tagħha a fol. 123 – 128 tal-proċess
[14] Ara xhieda tiegħu in kontro-eżami a fol. 525 tal-proċess
[15] Ara Nota nru. 35 a fol. 349 tal-proċess
[16] Ara deposizzjoni tiegħu a fol.483 -532 tal-process 80/2005
[17] Ara deposizzjoni tiegħu a fol. 96 – 106 tal-kawża ċit. 64/2004
[18] Op. ċit. para. 270, pag. 253 -254

Intqal f'dan ir-rigward mill-qrati tagħna:

"… biex jirrikorri l-element tal-fatt materjali tal-ispoll, mhux mehtieg biex dan ikun vjolenti, li jkun hemm il-vis atrox jew le vie di fatto, imma hu bizzejjed li jkun hemm nuqqas ta' kunsens espress jew tacitu, ta' min isofri l-ispoll."[19]

Ma jidhirx li hu kontestat mill-konvenut li kien hu li qiegħed il-ġebel fir-rampa li tikkonduċi għall-mitħna memmija.[20] Fin-Nota tal-Eċċezzjonijiet tiegħu, il-konvenut jagħti bħala waħda mid-difiżi tiegħu l-eċċezzjoni tal-*vim vi ripellere licet,* imma din l-eċċezzjoni ma ġiet sostnuta bl-ebda mod. Fi kwalunkwe każ pero' billi, kif rajna, l-pussess kien f'idejn l-atturi meta l-konvenut mblokka r-rampa in kwistjoni, ma seta' kien hemm ebda att spolattiv vjolenti da parti tal-atturi li l-konvenut kellu dritt jiddefendi ruħu minnu, kif titlob difiża bħal din. Għaldaqstant din l-eċċezzjoni ma treġix.

L-element tal-ispoll jinsab għalhekk ippruvat ukoll.

3. Ix-xahrejn: Ma jidhirx li hu kontestat illi din il-kawża ġiet intavolata fi żmien ix-xahrejn rikjesti mil-liġi mid-data li fiha seħħ li spoll. Infatti dan stqarruh il-konvenuti stess fin-Nota tal-Osservazzjonijiet tagħhom.[21]

Għalhekk billi jirriżulta li ġew sodisfatti l-elementi rikjesti mil-liġi għas-suċċess ta' kawża ta' spoll, il-kawża presenti għandha tirnexxi. Konsegwentement, ġialadarba l-mertu ġie ċedut, tiddeċidi dwar il-kap tal-ispejjeż billi tallokahom lill-konvenuti.

(ft) Paul Coppini
Maġistrat

(ft) Silvio Xerri
D/Reġistratur

Vera Kopja

Għar-Reġistratur

[19] Prim' Awla. 26.1.1957: Carmelo Rosario Dimech vs Antonia Fenech et. (kollez. vol.XLI.ii.846); sottolinear ta' din il-Qorti
[20] Ara fol.16 tan-Nota tal-osservazzjonijiet tiegħu tat-28 ta' Ġunju 2017
[21] Ara fol. 16 tan-Nota tal-Osservazzjonijiet tal-konvenuti tat-28.06.2017.